

Beleggingen institutionele beleggers maken pas op de plaats in 2007

08

drs. J.L. Gebraad

Publicatiedatum CBS-website: 24 oktober 2008

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
2005/'06	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2005 en eindigend in 2006
2003/'04–2005/'06	= oogstjaar, boekjaar enz., 2003/'04 tot en met 2005/'06

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

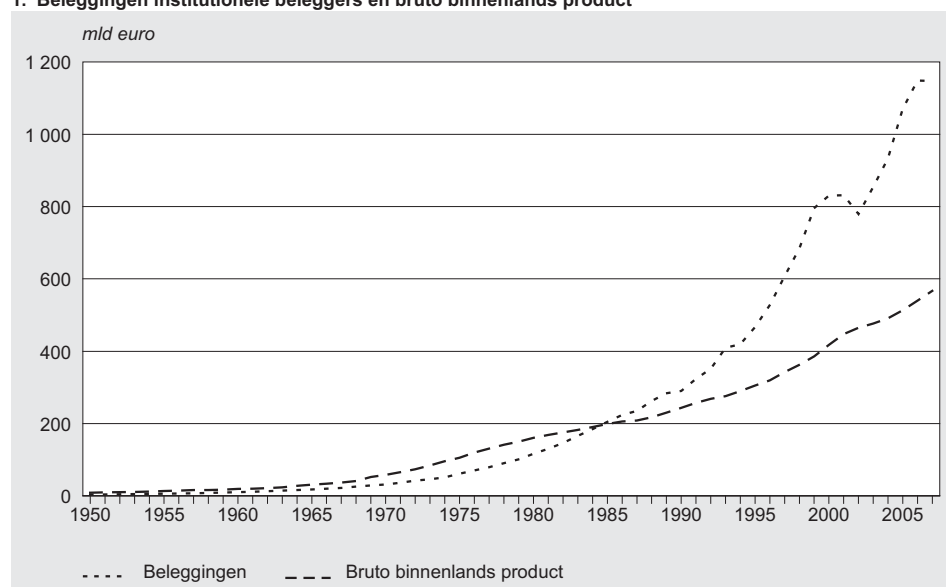
www.cbs.nl

Aan het eind van 2007 bedragen de beleggingen van institutionele beleggers 1 148 miljard euro, 1 miljard minder dan aan het eind van 2006. Aandelen maken 45 procent van de beleggingen uit, obligaties 38 procent. Zowel bij aandelen als bij obligaties is rond 80 procent in het buitenland belegd. De kredietcrisis raakt institutionele beleggers vooral door de koersval op de aandelenmarkten.

Na vier jaren van groei laten de beleggingen van institutionele beleggers in 2007 een minieme daling zien van 0,1% naar 1 148 miljard euro. De koersontwikkeling van aandelen speelt in dit gelijkblijvende niveau een belangrijke rol, net als bij de neergaande lijn in de jaren vòòr 2003 en het herstel daarna. De koersontwikkeling heeft namelijk gezorgd voor waardeinstijgingen van 78 miljard euro in 2005 en 51 miljard euro in 2006, en een waardedaling van 4 miljard euro in 2007. In het eerste kwartaal van 2008 zijn de beleggingen met 1,2 procent toegenomen, om vervolgens in het tweede kwartaal met 1,8 procent te dalen.¹⁾ Uiteindelijk ligt daardoor het niveau aan het eind van de eerste helft van 2008 iets lager dan eind 2006 en eind 2007.

Relatief gezien, daalden de beleggingen van institutionele beleggers van 213 procent van het bruto binnenlands product (bbp) in 2006 naar 202 procent in 2007.

1. Beleggingen institutionele beleggers en bruto binnenlands product

Tabel 1
Beleggingen van institutionele beleggers¹

	2004	2005	2006	2007	2008	
					1e kw.	2e kw.
	<i>mld euro</i>					
Pensioenfondsen	543,4	632,1	696,8	712,0	728,9	713,7
Verzekeraars	294,6	334,0	340,9	336,5	340,2	335,4
Niet onder toezicht staande verzekeringsinstellingen	8,5	10,4	8,4	7,7	7,9	7,8
Beleggingsinstellingen	86,5	93,5	102,8	91,3	83,8	82,9
Totaal	933,0	1 069,9	1 148,9	1 147,5	1 160,8	1 139,8

¹⁾ Het betreft de stand aan het eind van het jaar respectievelijk kwartaal.

¹⁾ De uitkomsten voor het eerste en tweede kwartaal 2008 zijn een ruwe schatting gebaseerd op niet-gepubliceerde uitkomsten van de kwartaalsectorrekeningen. In StatLine zijn uitkomsten te vinden van het totaal van pensioenfondsen, verzekeraars en niet onder toezicht staande verzekeringsinstellingen in: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70698NED&D1=a&D2=a&D3=a&D4=5&D5=30-33,I&HD=080922-1407&HDR=T&STB=G1,G2,G3,G4>.

Gevolgen kredietcrisis

Institutionele beleggers hebben weinig tot niet belegd in risicovolle hypotheekleningen waarmee de kredietcrisis ruim een jaar geleden is begonnen. Ook hebben zij weinig belegd in daarvan afgeleide financiële producten, zoals obligaties waarin pakketten van hypotheekleningen zijn gebundeld en kredietverzekeringen aan banken die actief zijn in hypotheekleningen. Wel worden ze geraakt door de koersval op de aandelenmarkten als gevolg van de onzekerheid op de financiële markten. De afgelopen maanden is daardoor veel bezorgdheid over de pensioenvermogens ontstaan. De dekkingsgraad van pensioenfondsen is gedaald naar kritische waarden.²⁾

Meer obligaties

Het belang van obligaties in de beleggingsportefeuille van institutionele beleggers is in 2007 toegenomen van 36,7 naar 37,9 procent. Dit is te danken aan netto aankopen van 22 miljard euro. Negatieve valuta- en obligatiekoerseffecten van 9 miljard euro hebben de stijging enigszins geremd. Het belang van aandelen laat een kleine daling zien van 45,6 procent naar 45,3 procent. Dit komt door het koersverlies op de aandelenmarkten van 4 miljard en extra verkopen van 1 miljard euro. Verder is, net als in de drie jaren daarvoor, het belang van beleggingen in vaste eigendommen, hypotheekleningen en leningen op lange termijn licht teruggelopen.

Tabel 2
Procentuele verdeling van de beleggingen van institutionele beleggers

	Vaste eigendommen	Hypotheekleningen	Aandelen en deelnemingen			Obligaties en overige waardepapieren	Leningen op lange termijn	Overige beleggingen	Totaal
			totaal	w.v. indirect vastgoed	w.v. overig				
Pensioenfondsen									
	%								
2004	4,3	2,7	48,4	5,7	42,7	40,2	2,1	2,4	100,0
2005	3,6	2,0	50,3	6,3	44,0	39,8	1,6	2,7	100,0
2006	2,8	1,8	50,3	7,7	42,6	38,5	1,3	5,2	100,0
2007	2,6	1,8	50,1	7,3	42,8	38,5	1,5	5,5	100,0
Verzekeraars									
2004	4,9	8,7	27,5	1,0	26,5	41,8	10,0	7,1	100,0
2005	3,9	7,7	33,1	0,9	32,2	40,7	7,7	6,9	100,0
2006	4,1	6,9	36,3	1,0	35,3	39,5	7,3	6,0	100,0
2007	4,2	6,4	33,3	0,9	32,3	42,8	5,5	7,8	100,0
Niet onder toezicht staande verzekeringstellingen									
2004	1,2	0,0	35,5	0,6	34,9	24,0	18,3	21,1	100,0
2005	1,8	0,0	30,4	0,8	29,6	24,3	16,7	26,8	100,0
2006	2,6	0,0	28,0	0,7	27,3	25,7	25,7	18,0	100,0
2007	3,0	0,0	27,3	0,6	26,7	26,7	27,8	15,2	100,0
Beleggingstellingen									
2004	25,1	0,1	44,2	2,8	41,4	21,4	5,7	3,4	100,0
2005	26,2	0,2	45,5	2,9	42,7	17,3	7,6	3,1	100,0
2006	27,7	0,3	46,3	3,4	43,0	15,9	6,9	3,0	100,0
2007	20,2	0,2	53,2	2,5	50,7	15,9	8,0	2,4	100,0
Totaal									
2004	6,4	4,3	41,3	3,9	37,4	38,8	5,1	4,1	100,0
2005	5,7	3,6	44,3	4,3	40,0	38,0	4,2	4,3	100,0
2006	5,4	3,1	45,6	5,3	40,3	36,7	3,8	5,3	100,0
2007	4,5	3,0	45,3	5,0	40,3	37,9	3,4	6,0	100,0

²⁾ Zie de artikelen 'Actuele ontwikkelingen in de financiële sector' in het DNB Kwartaalbericht juni 2008, pagina 17-19 en 'Eén jaar kredietcrisis in perspectief' in het DNB Kwartaalbericht september 2008, pagina 24/25.

Bij verschillende groepen institutionele beleggers zijn opmerkelijke ontwikkelingen. Bij de beleggingsinstellingen is het belang van vaste eigendommen sterk gedaald door de overname van Rodamco Europe door Unibail. Voor verzekeraars is in 2007 een duidelijke verschuiving van aandelen naar obligaties te zien.

Meer beleggingen naar het buitenland

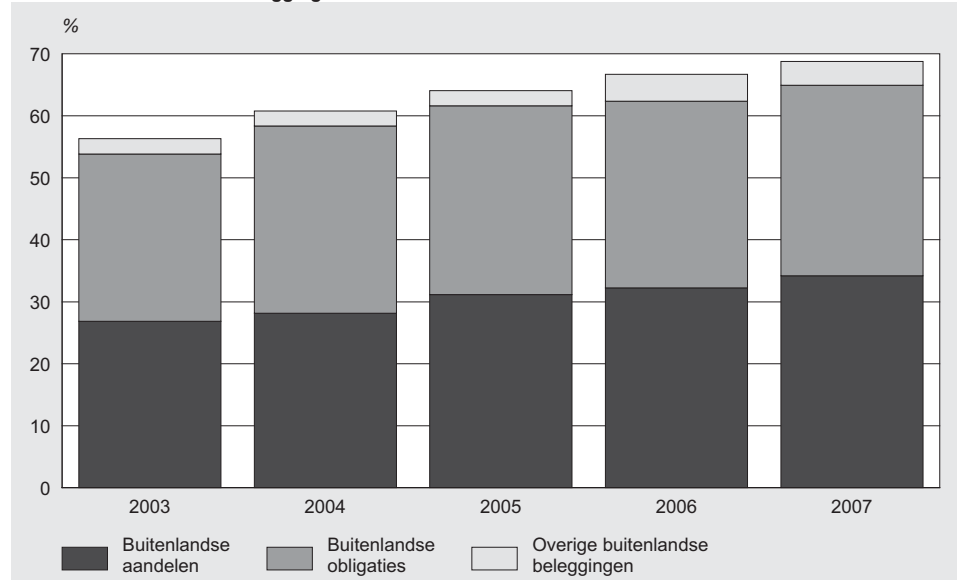
De trend dat de Nederlandse institutionele beleggers meer in het buitenland beleggen, zette ook in 2007 door. De totale buitenlandse beleggingen van de institutionele beleggers beliepen 789 miljard euro. Ze kwamen daarmee uit op 69 procent van de totale beleggingsportefeuille, 2 procentpunten meer dan in 2006 en 5 procentpunt meer dan in 2005.

Vooraf buitenlandse aandelen hebben voor deze groei gezorgd. Het belang daarvan in de aandelenportefeuille is in 2007 gestegen van 73 naar 78 procent. Dat is een stijging van vijf procentpunten in één jaar. In de zes jaar daarvoor is het buitenlands deel van de aandelenportefeuille eveneens met vijf procentpunten gegroeid, van 68 naar 73 procent. In de obligatieportefeuille daalde het buitenlands deel daarentegen van 82 naar 81 procent. Deze daling moet wel worden gezien in het perspectief van een grote stijging in de periode 2000–2006 van 60 naar 82 procent.

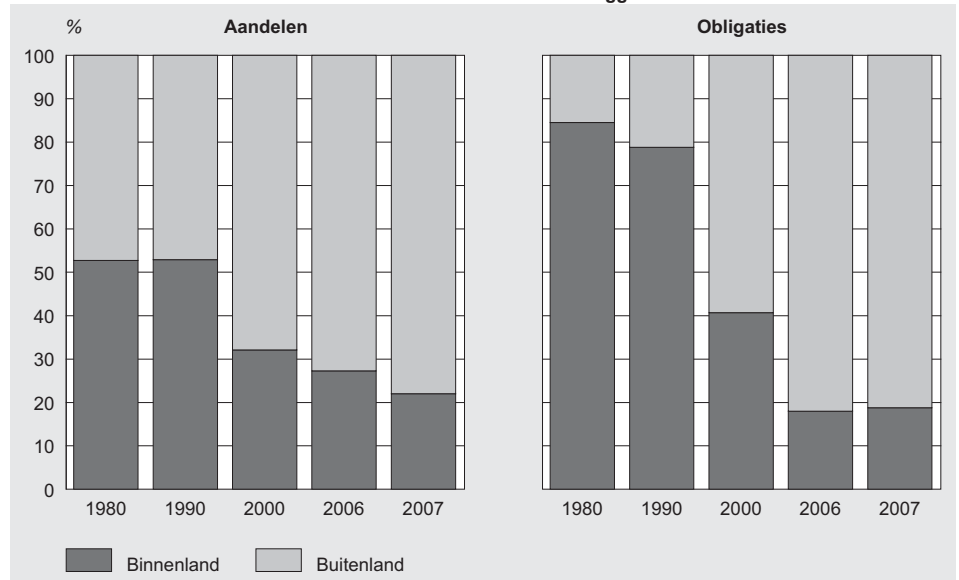
Tabel 3
Beleggingen van institutionele beleggers in het buitenland

	2004	2005	2006	2007
	<i>mld euro</i>			
Pensioenfondsen				
Vaste eigendommen	0,9	0,8	0,9	1,0
Aandelen	211,0	268,0	294,8	310,6
Obligaties	181,0	216,4	235,4	239,3
Lange leningen	0,9	0,7	1,0	2,9
Overige beleggingen	5,4	7,2	26,4	25,6
Totaal	399,2	493,1	558,6	579,3
Verzekeraars				
Vaste eigendommen	1,1	1,3	1,7	1,1
Aandelen	23,6	31,6	36,8	40,4
Obligaties	85,2	95,6	95,9	100,4
Lange leningen	1,1	0,8	1,2	0,5
Overige beleggingen	0,5	0,4	0,8	0,7
Totaal	111,5	129,8	136,4	143,0
Niet onder toezicht staande verzekeringsinstellingen				
Aandelen	0,2	0,2	0,4	0,4
Obligaties	0,3	0,4	0,4	0,4
Totaal	0,5	0,7	0,7	0,7
Beleggingsinstellingen				
Vaste eigendommen	11,6	14,2	17,4	11,4
Aandelen	27,8	33,6	38,6	40,7
Obligaties	15,3	13,4	14,0	13,2
Lange leningen	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige beleggingen	1,2	0,8	0,6	0,6
Totaal	55,9	62,0	70,6	66,0
Totaal				
Vaste eigendommen	13,6	16,4	20,0	13,5
Aandelen	262,6	333,4	370,6	392,0
Obligaties	281,9	325,8	345,7	353,3
Lange leningen	2,0	1,5	2,2	3,4
Overige beleggingen	7,1	8,5	27,8	27,0
Totaal	567,2	685,5	766,3	789,1

2. Aandeel buitenlandse beleggingen in totaal

3. Binnenlands en buitenlands effectenbezit van institutionele beleggers

Kleinere rol als financier overheidsschuld

De rol van institutionele beleggers als verschaffer van kapitaal aan de Nederlandse overheid is de afgelopen drie jaar nog iets verminderd, nadat in de zeven jaar daarvoor die rol al gekelderd was. Het aandeel van institutionele beleggers in de langlopende geconsolideerde³⁾ overheidsschuld is namelijk teruggelopen van 52 procent in 1997, via 19 procent in 2004, naar 18 in 2007. In deze tien jaar is het aandeel van het buitenland in de overheidsschuld toegenomen van 16 naar 56 procent. De rol van belangrijkste financier van de overheidsschuld, die eerst bij de institutionele beleggers lag, is daarmee overgegaan naar het buitenland.

Het grootste deel van de overheidsschuld, 83 procent aan het eind van 2007, bestaat uit obligaties. Juist in dit deel heeft het buitenland de afgelopen jaren de rol van de institutio-

³⁾ Het gaat om de overheidsschuld exclusief de schuld van de overheid aan de overheid, zoals bij voorbeeld de door Railinfrabeheer en andere instellingen zonder winstoogmerk behorend tot de sector overheid bij het Rijk opgenomen lange leningen.

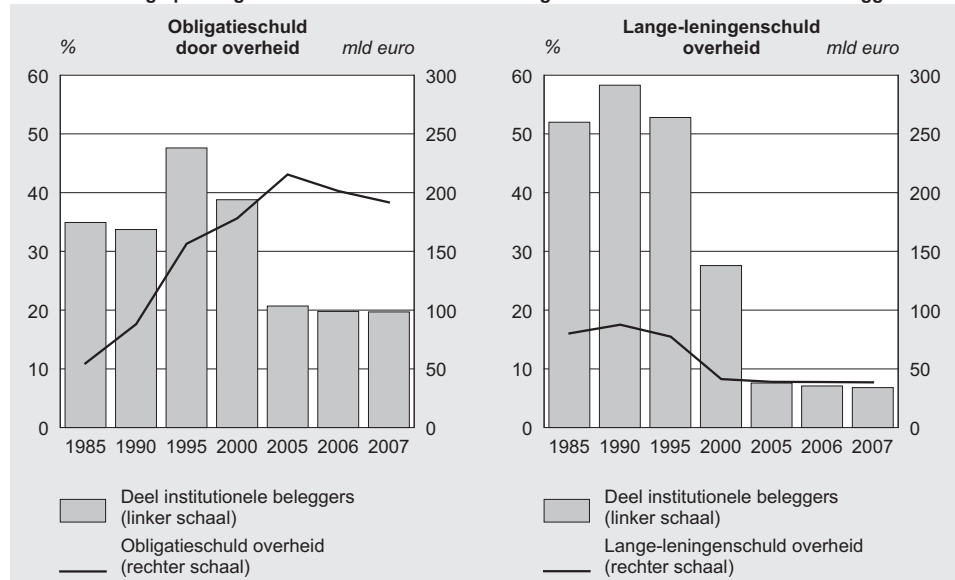
Tabel 4
Houderschap van de gevestigde schuld van de overheid, ultimo

	2004		2005		2006		2007	
	<i>mld euro</i>	%	<i>mld euro</i>	%	<i>mld euro</i>	%	<i>mld euro</i>	%
Geldscheppende financiële instellingen	55	22,4	55	21,5	53	22,1	53	23,0
Verzekeraars en pensioenfondsen	45	18,4	45	17,9	41	17,0	40	17,2
Beleggingsinstellingen	2	0,9	2	0,8	2	0,8	1	0,3
Overige financiële instellingen	2	1,0	3	1,1	2	0,9	1	0,6
Overige binnenland	11	4,4	7	2,8	6	2,6	7	3,0
Buitenland	131	52,9	142	55,9	136	56,7	129	55,8
Totaal	247	100	254	100	240	100	230	100

nele beleggers overgenomen. De afgelopen 12 jaar is de invloed van het buitenland in de obligatieschuld toegenomen van 29 naar 66 procent.

De rol van de institutionele beleggers bij de onderhandse leningen⁴⁾ is niet overgenomen door het buitenland, maar door banken. De afgelopen 12 jaar hebben de banken hun aandeel in de lange-leningenschuld zien toenemen van 45 naar 87 procent.

4. Deel van langlopende geconsolideerde overheidsschuld gefinancierd door institutionele beleggers

Meer gegevens beschikbaar

Dit artikel geeft een samenvatting van de uitkomsten van de statistieken Institutionele beleggers 2007 en Geld- en kapitaalmarktreceningen 2007. In de CBS-database StatLine zijn diverse gedetailleerde tabellen te vinden:

- [Een tijdreeks over de periode 1950–2007 van de beleggingen](#)
- [Een volledige balansopstelling van de groepen financiële instellingen](#)
- [Een volledige balansopstelling van de groepen institutionele beleggers](#)

⁴⁾ Vooral gemeenten, provincies en waterschappen maken gebruik van lange leningen als financieringsbron, de centrale overheid financiert zich vooral met obligaties.